

Paramaribo – Suriname

Watersnood wordt waterlood

Er valt een korte heftige tropische bui. De regen maakt poppetjes in de plassen. Al snel vormt de straatgoot een brede waterstroom. 'Oh, dat was niks', zegt de taxichauffeur een dag later. 'Vorige week stond een kwart van Paramaribo onder water. In veel straten kon ik niet meer rijden. Het water stond er kniehoog.'

Paramaribo kan zijn overtollige water niet kwijt. Het rioleringsstelsel is er niet op berekend. Maar wat veel erger is: de stad ligt te laag. En de zeespiegel stijgt. Af en toe krijgt de stad een voorproefje van wat hem de komende 25 jaar te wachten staat. Bij springvloed kan het water nu al niet meer wegstromen in de Surinamerivier. De pomp-gemalen hebben onvoldoende capaciteit.

Paramaribo ligt voor de scheepvaart gunstig aan de westoever van de rivier. De haven heeft een open verbinding naar de Atlantische Oceaan. Maar de Surinamerivier is een estuarium, een getijdenrivier. Bij hoogwater dringt het zeewater het land binnen tot voor-

bij Domburg, ruim 25 km stroomopwaarts. Het kunstmatige recreatiestrand White Beach heeft eb en vloed, terwijl er geen zee te zien is en aan de overkant van de rivier het tropische bos ligt.

Tot nog toe kwam het gevaar van overstromingen vooral vanuit het binnenland. In mei 2006 traden de middenlopen van de Saramacca, Marowijne en Surinamerivier buiten hun oevers en overstroonden de aangrenzende dorpen. Deze liggen meer dan 140 km stroomopwaarts van Paramaribo. Het water kwam uit het bovenstroomse gebied, na hevige regenval. Zulke overstromingen zijn rampzalig, niet alleen vanwege

FOTOS: HANS DE JONG

de economische schade, maar ook door de bedreiging van de volksgezondheid: er is dan geen veilig drinkwater meer beschikbaar: watersnood wordt waterlood.

Afwatering

Het probleem van Paramaribo lijkt op dat van Nederland. De kolonisten uit vorige eeuwen hadden er al mee te maken en ze kwamen hen bekend voor. De plantages werden van verschillende kanten door het water bedreigd: vanuit de lucht door zware regenbuien, vanuit de rivieren door hoogwater en vanuit de zee door de branding. De plantages dreigden voortdurend onder te lopen en de eigenaren moesten flink investeren om het land geschikt te houden voor productie. Waterwerken waren van levensbelang voor bedrijven en bevolking.

Paramaribo moet zijn overtollige water lozen op de Surinamerivier en het Saramaccakanaal aan de zuidkant van de stad. Een groot aantal zijkanalen in de stad en ten westen ervan watern hierop af. Sluizen, waarvan de meeste al meer dan een eeuw oud zijn, moeten voorkomen dat het water terugstroomt naar de stad. Enkele oude zijkanalen die nu midden in het centrum liggen, zoals de Knuffelsgracht en de Steenbakkergracht, zijn inmiddels gedempt. De oudste straten van het centrum zijn op 'ritsen' aangelegd, schelpenrijke strandwallen die wat hoger

Links: De zeewering aan de kust bij Weg naar zee (topografische naam) ten noordwesten van Paramaribo. Het stormt en het zeewater spuit over de palissadendam heen. Erachter is al een gat geslagen door het kolkende zeewater. Het is een normaal beeld bij Weg naar zee.

Onder: Dezelfde palissadendam westwaarts. In de verte een mangroveboom die markeert hoeveel land verloren is gegaan. Alles wat vanaf daar onder water staat, was voorheen mangrovebos.

want Paramaribo dreigt letterlijk weg te zakken in het water. De situatie is vergelijkbaar met die in andere steden, zoals Jakarta en Semarang op Java. De problemen van Paramaribo zijn echter minder bekend, omdat de stad veel kleiner is.

Bossen en dijken

Langs de kust groeien mangrove- en parwabossen. Een deel van het slib dat via een westwaartse kuststrooming vanuit de Amazone wordt aangevoerd, blijft tussen de wortels van deze bomen hangen. De bossen hebben dan ook een belangrijke kustbeschermende werking. Erachter groeien zwampbossen en soortenrijke zoetwatergraszwampen. In gebieden waar de mangrove gekapt is, erodeert de kust snel. Professor Naipal van de Anton de Komuniversiteit in Paramaribo pleit dan ook voor bescherming van de mangrovebossen en herstel van de gekapte gebieden. Ze zijn belangrijk voor de ecologische verscheidenheid en het behoud van de kustgebieden.

De kusterosie is in sommige delen van het land al zo sterk geweest dat herstel van de mangrovebossen geen soelaas meer biedt. Het gaat de laatste jaren snel: ten noordwesten van Paramaribo is bij Weg naar Zee sinds 2000 al een meer dan een kilometer brede strook land en natuurgebied weggeslagen. Hier en in de districten Commewijne en Coronie zijn echte zeedijken noodzakelijk geworden.

Bij Nieuw-Nickerie ligt al sinds 1942 een zeedijk, die daarna twee keer is opgehoogd en verlengd. In het district Nickerie lagen de plantages altijd al tot aan de zee. De dijk is aan de zeezijde verzwaaard met stenen om bij hoogwater de branding te breken. Bij laagwater valt een deel van het buitendijkse gebied droog en ziet dat er uit als een waddenze.

Op veel plekken aan de kust hebben bewoners inmiddels zelf het heft in handen genomen. Ze beschermen hun woningen en land tegen de zee met palen, losse stenen en glooiingen van cement. Het ziet eruit zoals Nederlanders vroeger misschien hun eerste polders met dijken omringden.

In Coronie wordt een 6 kilometer lange zeedijk aangelegd; elders gebeurt hetzelfde. Nederland, met een kleine duizend jaar ervaring in dijkenaanleg, zou Suriname op grotere schaal behulpzaam kunnen zijn nu de problemen snel groter worden. •

liggen dan de omgeving en waarin het regenwater gemakkelijk wegzakt. Daardoor had de vroege koloniale hoofdplaats aanvankelijk geen riolering en afwatering nodig. De straten en woningen lagen hoog genoeg. Pas na 1950 is Paramaribo sterk uitgebreid en werd er gebouwd in de lagere delen van de huidige stad.

Masterplan

Op dit moment zorgen ruim twintig pomp-gemalen voor de afwatering, maar die kunnen de klus niet meer aan. Veel gemalen zijn verouderd, de sluizen zijn verwaarloosd en de zee rukt op. Paramaribo is naar het noorden

uitgebreid tot enkele kilometers van de oceaan. Daar staan ook de villa's van de rijke bovenlaag van het land.

Het masterplan Ontwatering Groot Paramaribo moet in 2015 een deel van het ontwateringsprobleem verhelpen. Het plan voorziet in de aanleg van nieuwe gemalen, een nieuw ringkanaal en een ringdam evenwijdig aan de Atlantische kust. Enkele bestaande kanalen worden gerenoveerd. Ze zijn dichtgegroeid met planten doordat ze de laatste decennia niet meer opgeschoond en uitgebaggerd zijn.

Het is de hoogste tijd om in te grijpen

